

De aanhangsels

J.R.R. Tolkien bij Boekerij:

De hobbit

IN DE BAN VAN DE RING

De reisgenoten

De twee torens

De terugkeer van de koning

De aanhangsels

De Silmarillion

Bilbo's laatste lied

Sprookjes en vertellingen

Nagelaten vertellingen

Roverandom

Brieven van de Kerstman

Geschriften van Midden-aarde

De avonturen van Tom Bombadil

De Smid van Groot Wolding

Meneer Blijleven

De kinderen van Húrin

De legende van Sigurd en Gudrún

Arthurs val

Beowulf

Het verhaal van Kullervo

Beren en Lúthien

De val van Gondolin

De val van Númenor

J.R.R. Tolkien

DE AANHANGSELS

Vertaald door Max Schuchart



Eerste druk 2008
Zesde druk 2023

ISBN 978-90-225-9963-1
ISBN 978-94-023-2195-1 (e-book)
NUR 334

Oorspronkelijk opgenomen als onderdeel van *The Lord of the Rings*
Vertaling: Max Schuchart
Omslagontwerp: DPS Design & Prepress Studio, Amsterdam
Omslagbeeld: © 2022 Amazon Content Services LLC
Zetwerk: Elgraphic

Originally published in English by George Allen & Unwin Ltd., Londen
© 1954, 1966 George Allen & Unwin (Publishers) Ltd.
© 2008 Nederlandse vertaling Meulenhoff Boekerij bv, Amsterdam

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoud

Appendix A

Annalen van de koningen en heersers 9

I De Númenóreanse koningen 11

1 Númenor 11

2 De rijken in ballingschap 16

3 Eriador, Arnor en de erfgenamen van Isildur 18

4 Gondor en de erfgenamen van Anárion 24

5 Hier volgt een gedeelte van het verhaal van Aragorn en

Arwen 41

II Het Huis van Eorl 51

De koningen van de Mark 57

III Durins volk 63

Appendix B

Het verhaal der jaren 79

De Tweede Era 79

De Derde Era 82

De voornaamste dagen van de val van de Barad-dûr

tot aan het einde van de Derde Era 97

Latere gebeurtenissen met betrekking tot de leden van

het Reisgenootschap van de Ring 99

Appendix C

Familiestambomen 105

Balings van Hobbitstee 106

Toeken van Groot-Smielen 107

Brandebok van Bokland 108

De Langvader-stamboom van meester Sam Gewissies 109

Appendix D

De kalender van de Gouw 113

Appendix E

Schrijfwijze en spelling 123

- I Uitspraak van woorden en namen 125
 - II Schrift 131
 - 1 De fëanoriaanse letters 132
 - 2 De Cirth 138

Appendix F

De talen en volken van de Derde Era 145

- Elfen 145
- Mensen 146
- Hobbits 149
- Andere geslachten 150

Noten 153

Appendix A

Annalen van de koningen en heersers

Wat betreft de bronnen voor het grootste deel van het materiaal dat in de volgende Appendices is vervat, vooral A tot D, zie daarvoor de noot aan het einde van de Proloog. De afdeling A III, *Durins volk*, was waarschijnlijk ontleend aan Gimli de dwerg, die zijn vriendschap met Peregrijn en Meriadoc onderhield en hen vele keren weer in Gondor en Rohan ontmoette.

De legenden, geschiedenissen en kennis, die in deze bronnen te vinden zijn, zijn zeer uitgebreid. Slechts selecties eruit, op de meeste plaatsen sterk bekort, zijn hier afgedrukt. Het voornaamste doel ervan is om de Oorlog om de Ring en zijn oorzaken te illustreren en om een aantal hiaten in het verhaal op te vullen. Naar de oude legenden uit de Eerste Era, waarnaar Bilbo's belangstelling voornamelijk uitging, wordt slechts zeer in het kort verwezen, aangezien zij de afstamming van Elrond en de Númenóreaanse koningen en hoofden betreffen. Feitelijke uittreksels uit langere annalen en verhalen zijn tussen aanhalingstekens geplaatst. Invoegingen van latere datum staan tussen haken. Noten binnen aanhalingstekens zijn te vinden in de bronnen. Andere zijn redactioneel.¹

De gegeven data zijn die van de Derde Era, tenzij ze gemerkt zijn T.E. (Tweede Era) of V.E. (Vierde Era).² De Derde Era werd geacht te zijn geëindigd toen de Drie Ringen in september 3021 heengingen, maar ten behoeve van boekstavingen in Gondor begon V.E. 1 op 25 maart 3021. Over de vergelijking van de datering van de tijdrekeningen van Gondor en de Gouwtelling, zie p. 113 en deel I, p. 21. In lijsten zijn de data achter de namen van koningen en heersers de data van hun dood, wanneer slechts één datum is vermeld. Het teken † wijst op een voortijdige dood, in de strijd of anderszins, hoewel een optekening van de gebeurtenis niet altijd is opgenomen.

1. Zie voor de noten p. 153 e.v.

I. De Númenóreanse koningen

1

Númenor

Fëanor was de grootste van de Eldar op het gebied van de kunsten en kennis, maar ook de trotste en eigenzinnigste. Hij maakte de Drie Juwelen, de *Silmarillen*, en vulde ze met de straling van de Twee Bomen, Telperion en Laurelin³, die het land van de Valar licht schonken. De Juwelen werden begeerd door Morgoth de Vijand, die ze stal en, na de Bomen te hebben vernietigd, meenam naar Midden-aarde, en ze bewaakte in zijn grote fort Thangorodrim.⁴ Tegen de wil van de Valar verliet Fëanor het Gezegende Rijk en ging in ballingschap naar Midden-aarde, en voerde een groot deel van zijn volk met zich mee; want in zijn hoogmoed was hij van plan de Juwelen met geweld van Morgoth af te nemen. Daarna volgde de hopeloze oorlog van de Eldar en de Edain tegen Thangorodrim, waarin zij ten slotte volledig werden verslagen. De Edain (*Atani*) waren de drie mensenvolken die, nadat zij als eersten naar het Westen van Midden-aarde en de kusten van de Grote Zee waren gekomen, bondgenoten van de Eldar tegen de Vijand werden.

Er waren drie verbintenissen van de Eldar met de Edain: Lúthien en Beren; Idril en Tuor; Arwen en Aragorn. Door de laatstgenoemden werden de lang gescheiden takken van de Halfelfen herenigd en hun lijn werd hersteld.

Lúthien Tinúviel was de dochter van Koning Thingol Grijsmantel van Doriath in de Eerste Era, maar haar moeder was Melian van het volk van de Valar. Beren was de zoon van Barahir van het Eerste Huis van de Edain. Samen ontrukten zij een *silmaril* aan de IJzeren Kroon van Morgoth.⁵ Lúthien werd sterfelijk en ging verloren voor het elfengeslacht. Dior was haar zoon. Elwing was zijn dochter en had de *silmaril* in bewaring.

Idril Celebrindal was de dochter van Turgon, koning van de verborgen stad Gondolin.⁶ Tuor was de zoon van Huor van het Huis van Hador, het Derde Huis van de Edain en het befaamdste in de oorlogen tegen Morgoth. Eärendil de Zeevaarder was hun zoon.

Eärendil huwde met Elwing en met de macht van de *silmaril* trok hij voorbij de Schaduwen⁷ en kwam in het Uiterste Westen en, sprekend als afgezant van elfen en mensen, verkreeg hij de hulp waardoor Mordor werd omvergeworpen. Het was Eärendil niet toegestaan om naar de sterfelijke landen terug te keren, en zijn schip dat de *silmaril* meevoerde, moest door de hemel varen als een ster, en een teken van hoop voor de bewoners van Midden-aarde die onderdrukt werden door de Grote Vijand of diens dienaren.⁸ Alleen de *silmarillen* bewaarden het oude licht van de Twee Bomen van Valinor voordat Morgoth deze vergiftigde; maar de andere twee gingen aan het einde van de Eerste Era verloren. Over deze dingen wordt het volledige verhaal, en veel andere zaken elfen en mensen betreffend, in *De Silmarillion* verteld.

De zonen van Eärendil waren Elros en Elrond, de *Peredhil* of Half-elfen. Alleen in hen bleef de lijn van de heroïsche hoofden van de Edain in de Eerste Era bewaard; na de val van Gil-galad⁹ werd het geslacht van de koningen der Hoge elfen ook in Midden-aarde alleen vertegenwoordigd door hun afstammelingen.

Aan het einde van de Eerste Era stelden de Valar de Halfelfen voor de onherroepelijke keuze tot welk geslacht zij wilden behoren. Elrond verkoos het elfengeslacht en werd een meester van wijsheid. Daarom werd hem dezelfde gunst toegekend als die van de Hoge elfen die nog in Midden-aarde vertoefden: dat zij, wanneer zij de sterfelijke landen ten slotte moe werden, zich in de Grijsze Havens konden inschepen en naar het Uiterste Westen gaan; en deze gunst bleef van kracht na de verandering van de wereld. Maar de kinderen van Elrond werden ook voor een keuze gesteld: om met hem uit de kringen der wereld heen te gaan of, zo zij bleven, sterfelijk te worden en in Midden-aarde te sterven. Daarom waren voor Elrond alle wisselvalligheden van de Oorlog om de Ring met smart omgeven.¹⁰ Elros verkoos een mens te zijn en bij de Edain te blijven; maar hem werd een grote levensspanne toegemeten, vele keren die van mindere mensen.

Als beloning voor hun lijden in de zaak tegen Morgoth gaven de Valar, de Bewakers van de Wereld, de Edain een land om in te wonen, ver van de gevaren van Midden-aarde. Daarom gingen de meesten van hen sloop over zee en, geleid door de ster van Eärendil, kwamen zij bij het Grote Eiland Elenna, het westelijkste van alle sterfelijke landen. Daar stichtten zij het rijk Númenor. Er stond een hoge berg in het midden van het land, de Meneltarma,

en van de top af konden de verzienden de witte toren van de Haven van de Eldar in Eressëa zien. Vandaar kwamen de Eldar naar de Edain en verrijkten hen met kennis en vele geschenken; maar de Númenóreanen was een bevel opgelegd, ‘Het Verbod van de Valar’: het was hun verboden naar het Westen buiten het gezicht van hun eigen kusten te varen, of te trachten de Onsterfelijke Landen te betreden. Want hoewel hun een lange levensspanne was toegemeten, aanvankelijk drie keer die van mindere mensen, moesten zij sterfelijk blijven, aangezien het de Valar niet was toegestaan hun de Gave der mensen (of de Doem der mensen, zoals deze later werd genoemd) af te nemen. Elros was de eerste koning van Númenor en stond later bekend onder de Hoog-elfse naam Tar-Minyatur. Zijn afstammelingen leefden lang, maar waren sterfelijk. Later, toen zij machtig werden, wrokten zij over de keuze van hun voorvader en verlangden de onsterfelijkheid binnen het leven van de wereld dat het lot van de Eldar was, en morden over het Verbod. Zo begon hun opstand, die, onder de verderfelijke leer van Sauron, de Val van Númenor teweegbracht en de verwoesting van de oude wereld, zoals in de *Akallabêth* wordt verhaald.

Dit zijn de namen van de koningen en koninginnen van Númenor: Elros Tar-Minyatur, Vardamir, Tar-Amandil, Tar-Elendil, Tar-Meneldur, Tar-Aldarion, Tar-Ancalimë (de eerste regerende koningin), Tar-Anárion, Tar-Súrion, Tar-Telperiën (de tweede koningin), Tar-Minastir, Tar-Ciryatan, Tar-Atanamir de Grote, Tar-Ancalimon, Tar-Telemaitë, Tar-Vanimeldë (de derde koningin), Tar-Alcarin, Tar-Calmacil.

Na Calmacil aanvaardden de koningen de scepter met namen in de Númenóreaanse (of Adûnaïsche) taal: Ar-Adûnakhôr, Ar-Zimrathôn, Ar-Sakalthôr, Ar-Gimilzôr, Ar-Inziladûn. Inziladûn had berouw over de handelwijzen van de koningen en veranderde zijn naam in Tar-Palantir, ‘De Verziende’. Zijn dochter had de vierde koningin behoren te zijn, Tar-Míriel, maar de neef van de koning eigende zich de scepter toe en werd Ar-Pharazôn, de Guldene, de laatste koning van de Númenóreanen.

In de dagen van Tar-Elendil kwamen de eerste schepen van de Númenóreanen terug naar Midden-aarde. Zijn oudste kind was een dochter, Silmariën. Haar zoon was Valandil, de eerste van de heren van Andúnië in het westen van het land, beroemd om hun vriendschap met de Eldar. Van hem stamden Amandil, de laatste heer, en zijn zoon Elendil de Lange af.

De zesde koning liet slechts één kind na, een dochter. Zij werd de eerste koningin; want het werd toen tot een wet van het vorstenhuis gemaakt dat het oudste kind van de koning, man of vrouw, de scepter zou ontvangen.

Het rijk van Númenor duurde tot het einde van de Tweede Era en nam voortdurend in macht en pracht toe; en voor de helft van de Era voorbij was, namen ook de levensvreugde en wijsheid van de Númenóreanen toe. Het eerste teken van de schaduw die over hen zou komen, verscheen in de dagen van Tar-Minastir, de elfde koning. Hij was degene die een grote strijdmacht te hulp zond naar Gil-galad. Hij hield van de Eldar, maar benijdde hen. De Númenóreanen waren thans grote zeevaarders geworden, die alle zeeën in het oosten onderzochten, en zij begonnen naar het Westen en de verboden wateren te hunkeren; en hoe vreugdevoller hun leven werd, des te sterker begonnen zij te verlangen naar de onsterfelijkheid van de Eldar.

Bovendien, na Minastir werden de koningen begerig naar weelde en macht. Eerst waren de Númenóreanen naar Midden-aarde gekomen als leraren en vrienden van de mindere mensen die het slachtoffer van Sauron waren; maar nu werden hun havens forten, die wijde kustlanden aan zich onderworpen hielden. Atanamir en zijn afstammelingen hieven een zware schatting, en de schepen van de Númenóreanen keerden beladen met buit terug.

Het was Tar-Atanamir die zich het eerst openlijk tegen het Verbod uitsprak en verklaarde dat hem het leven van de Eldar rechtens toekwam. Zo werd de schaduw donkerder en de gedachte aan de dood bekleemde de harten van het volk. Toen werden de Númenóreanen verdeeld: enerzijds waren er de koningen en degenen die hen volgden, en vervreemd waren van de Eldar en de Valar; anderzijds waren er de weinigen die zich de getrouwen noemden. De meesten van hen woonden in het westen van het land.

De koningen en hun volgelingen bedienden zich geleidelijk aan minder van de Eldarijnse talen; en ten slotte nam de twintigste koning zijn vorstelijke naam aan in Númenóreaanse vorm, en noemde zich Ar-Adûnakhôr, 'Heer van het Westen'. Dit vatten de getrouwen als een slecht teken op, want tot dusver hadden zij die titel slechts aan een van de Valar gegeven, of aan de oudste koning zelf.¹¹ En zowaar, Ar-Adûnakhôr begon de getrouwen te vervolgen, en strafte degenen die zich openlijk van de elfentalen bedienden; en de Eldar gingen niet langer naar Númenor.

De macht en weelde van de Númenóreanen bleven niettemin toe-

nemen; maar het getal van hun jaren verminderde naarmate hun angst voor de dood toenam, en hun vreugde verdween. Tar-Palantir probeerde het kwaad ongedaan te maken; maar het was te laat en er kwamen opstand en strijd in Númenor. Toen hij stierf, maakte zijn neef, de leider van de opstand, zich meester van de scepter, en werd koning Ar-Pharazôn. Ar-Pharazôn, de Guldene, was de trotste en machtigste van alle koningen, en begeerde niet minder dan koning van de gehele wereld te worden.

Hij besloot Sauron de Grote uit te dagen voor de heerschappij in Midden-aarde, en koos ten slotte zelf zee met een grote vloot, en ging in Umbar aan land. Zo groot waren de macht en pracht van de Númenóreanen dat Saurons eigen dienaren hem verlieten; en Sauron vernederde zich, en bewees eer, en smeekte om vergiffenis. Toen voerde Ar-Pharazôn hem in de dwaasheid van zijn trots als gevangene terug naar Númenor. Het duurde niet lang voor hij de koning had betoverd en hem zijn besluiten ingaf; en weldra had hij de harten van alle Númenóreanen, behalve de laatsten van de getrouwen, weer op de duisternis gericht.

En Sauron loog tegen de koning, zeggende dat hem het eeuwige leven zou geworden die de Onsterfelijke Landen bezat, en dat het Verbod uitsluitend was uitgevaardigd om de koningen der mensen te beletten de Valar te overtreffen. 'Maar grote koningen nemen wat hun rechtens toekomt,' zei hij.

Ten slotte luisterde Ar-Pharazôn naar zijn raad, want hij voelde dat zijn dagen ten einde spoedden en werd verdwaasd door angst voor de Dood. Hij bereidde toen de grootste wapenmacht voor die de wereld ooit had gezien en toen alles gereed was liet hij de trompetten steken en voer weg; en hij verbrak het Verbod van de Valar, en trok ten oorlog om het eeuwige leven aan de heren van het Westen te ontrukken. Maar toen Ar-Pharazôn landde op de kusten van Aman de Gezegende, legden de Valar hun Voogdijschap neer en riepen de hulp van de Ene in, en de wereld werd veranderd. Númenor werd omvergeworpen en door de zee opgeslokt, en de Onsterfelijke Landen werden voor altijd aan de kringen van de wereld onttrokken. Zo eindigde de glorie van Númenor.

De laatste leiders van de getrouwen, Elendil en zijn zonen, ontkwamen aan de Ondergang met negen schepen, die een kiemplant van Nimloth meevoerden, en de Zeven Kijk-stenen (geschenken van de Eldar aan hun Huis);¹² en zij werden op de vleugels van een grote storm gedragen en op de kusten van Midden-aarde geworpen. Daar vestigden zij in het noordwesten de Númenóreaanse rijken in ballingschap, Arnor en Gondor.¹³ Elendil was de hoge koning en

woonde in het noorden, in Annúminas; en de regering in het zuiden werd aan zijn zonen Isildur en Anárion opgedragen. Daar stichtten zij Osgiliath, tussen Minas Ithil en Minas Anor¹⁴, niet ver van de grenzen van Mordor. Want zij meenden dat tenminste dit goede uit de verwoesting was voortgekomen, dat Sauron eveneens was vergaan.

Maar dat was niet zo. Sauron was inderdaad bij de verwoesting van Númenor betrokken geweest, zodat de lichamelijke vorm waarin hij lang had geleefd omkwam; maar hij vluchtte terug naar Midden-aarde, een geest van haat, gedragen op een boze wind. Hij was nimmermeer in staat een gestalte aan te nemen die de mensen mooi voorkwam, maar werd zwart en afzichtelijk, en zijn macht daarna was alleen aan zijn angstaanjagendheid te danken. Hij trok Mordor weer binnen, en hield zich daar een tijd in stilte verborgen. Maar zijn woede was groot toen hij vernam dat Elendil, die hij het ergste haatte, hem was ontsnapt en nu een rijk aan zijn grenzen vestigde. Daarom beoorloogde hij de Bannelingen na een tijd, voordat zij gevestigd zouden zijn. De Orodruin barstte opnieuw in vlammen uit, en kreeg de nieuwe naam in Gondor van *Amon Amarth*, de Doemberg. Maar Sauron sloeg te vlug toe, voordat zijn eigen macht opnieuw was opgebouwd, terwijl de macht van Gil-galad in zijn afwezigheid was toegenomen; en in het Laatste Bondgenootschap dat tegen hem werd gesloten, werd Sauron omvergeworpen en de Ene Ring van hem afgenomen.¹⁵ Zo eindigde de Tweede Era.

2

De rijken in ballingschap

De noordelijke lijn Erfgenamen van Isildur

Arnor. Elendil † T.E. 3441, Isildur † 2, Valandil 249,¹⁶ Eldacar, 339, Arantar 435, Tarcil 515, Tarondor 602, Valandur † 652, Elendur 777, Eärendur 861.

Arthedain. Amlaith van Fornost¹⁷ (oudste zoon van Eärendur) 946, Beleg 1029, Mallor 1110, Celepharn 1191, Celebrindor 1272, Malvegil 1349,¹⁸ Argeleb I † 1356, Arveleg I 1409, Araphor 1589, Argeleb II 1670, Arvegil 1743, Arveleg II 1813, Araval 1891, Araphant 1964, Arvedui, laatste koning, † 1975. Einde van het Noordelijke Koninkrijk.

Hoofden. Aranarth (oudste zoon van Arvedui) 2106, Arahael 2177, Aranuir 2247, Aravir 2319, Aragorn I † 2327, Araglas 2455, Arahad I 2523, Aragost 2588, Aravorn 2654, Arahad II 2719, Arassuil 2784, Arathorn I † 2848, Argonui 2912, Arador † 2930, Arathorn II † 2933, Aragorn II, V.E. 120.

De zuidelijke lijn
Erfgenamen van Anárion

Koningen van Gondor. Elendil (Isildur en) Anárion † T.E. 3440, Meneldil, zoon van Anárion, 158, Cemendur 238, Eärendil 324, Anardil 411, Ostoher 492, Rómendacil I (Tarostar) † 541, Turambar 667, Atanatar I 748, Siriondil 830. Hierop volgden de vier ‘Scheeps-koningen’:

Tarannon Falastur 913. Hij was de eerste kinderloze koning, en werd opgevolgd door de zoon van zijn broeder Tarciryan. Eärnil I † 936, Ciryandil † 1015, Hyarmendacil I (Ciryaher) 1149. Gondor bereikte nu het toppunt van zijn macht.

Atanatar II Alcarin, ‘de Glorieuze’, 1226, Narmacil I 1294. Hij was de tweede kinderloze koning en werd opgevolgd door zijn jongere broeder. Calmacil 1304, Minalcar (regent 1240-1304), gekroond als Rómendacil II in 1304, stierf in 1366, Valacar. In zijn tijd begon de eerste rampspoed van Gondor, de Broedertwist.

Eldacar, de zoon van Valacar (eerst Vinitharya genaamd), afgezet 1437. Castamir de Usurpator † 1447. Eldacar, in zijn macht hersteld, stierf in 1490.

Aldamir (tweede zoon van Eldacar) † 1540. Hyarmendacil II (Vinyarion) 1621, Minardil † 1634, Telemnar † 1636. Telemnar en al zijn kinderen kwamen om door de pest; hij werd opgevolgd door zijn neef, de zoon van Minastan, de tweede zoon van Minardil. Tarondor 1798, Telumehtar Umbardacil 1850, Narmacil II † 1856, Calimehtar 1936, Ondoher † 1944. Ondoher en zijn twee zonen werden in de slag gedood. Na een jaar, in 1945, werd de kroon geschonken aan de zegevierende generaal Eärnil, een afstammeling van Telumehtar Umbardacil, Eärnil II 2043, Eärnur † 2050. Hier eindigde de lijn van de koningen, totdat deze in 3019 door Elessar Telcontar werd hersteld. Het rijk werd toen door de stadhouders geregeerd.

Stadhouders van Gondor. Het Huis van Húrin: Pelendur 1998. Hij regeerde een jaar lang na de val van Ondoher, en ried Gondor aan

Arveduis aanspraak op de Kroon af te wijzen. Vorondil de Jager 2029.¹⁹ Mardil Voronwë, ‘de Standvastige’, de eerste van de regerende stadhouders. Zijn opvolgers gebruikten niet langer Hoog-elfse namen.

Regerende stadhouders. Mardil 2080, Eradan 2116, Herion 2148 Belegorn 2204, Húrin I 2244, Túrin I 2278, Hador 2395, Barahir 2412, Dior 2435, Denethor I 2477, Boromir 2489, Cirion 2567. In zijn tijd kwamen de Rohirrim naar Calenardhon.

Hallas 2605, Húrin II 2628, Belecthor I 2655, Orodreth 2685, Ecthelion I 2698, Egalmoth 2743, Beren 2763, Beregond 2811, Belecthor II 2872, Thorondir 2882, Túrin II 2914, Turgon 2953, Ecthelion II 2984, Denethor II. Hij was de laatste van de regerende stadhouders en werd opgevolgd door zijn tweede zoon Faramir, Heer van Eryn Arnem, stadhouder van koning Elessar V.E. 82.

3

Eriador, Arnor en de erfgenamen van Isildur

‘Eriador was vanouds de naam van alle landen tussen de Nevelbergen en de Blauwe Bergen; in het zuiden werd het begrensd door de Grijsvloed en de Glanduin, die er ten noorden van Tharbad in uitstroomt.

Toen het op zijn grootst was, omvatte Arnor heel Eriador, behalve de gebieden achter de Lune en de landen ten oosten van de Grijsvloed en het Luidwater, waarin Rivendel en Hulst lagen. Achter de Lune lag het elfenland, groen en stil, waar geen mensen kwamen; maar de dwergen woonden, en wonen nog, aan de oostzijde van de Blauwe Bergen, voornamelijk in de streken ten zuiden van de Golf van Lune, waar zij mijnen hebben die nog worden gebruikt. Om deze reden waren zij gewoon om langs de Grote Weg naar het oosten te trekken, zoals zij lange jaren hadden gedaan voordat wij in de Gouw kwamen. In de Grijs Havens woonde Cirdan, de Scheepsbouwmeester, en sommigen beweren dat hij daar nog woont, totdat het Laatste Schip naar het Westen zal varen. In de tijd van de koningen woonden de meeste Hoge Elfen die nog in Midden-aarde verbleven, bij Cirdan of in de zeevaartse landen van Lindon. Zo er nu nog over zijn, zijn het er weinigen.’

Het Noordelijke Koninkrijk en de Dúnedain

Na Elendil en Isildur kwamen er acht hoge koningen van Arnor. Na Eärendur werd zijn rijk, tengevolge van twisten tussen zijn zonen, in drieën gedeeld: Arthedain, Rhudaur en Cardolan. Arthedain lag in het noordwesten en omvatte het land tussen de Brandewijn en de Lune, en ook het land ten noorden van de Grote Weg tot aan de Weerheuvels. Rhudaur lag in het noordoosten tussen de Reuzenheide, de Weerheuvels en de Nevelbergen, maar omvatte ook de Hoek tussen de Grauwel en het Luidwater. Cardolan lag in het zuiden, begrensd door de Brandewijn, de Grijsvloed en de Grote Weg.

In Arthedain bleef de lijn van Isildur gehandhaafd en hield stand, maar in Cardolan en Rhudaur stierf hij weldra uit. Er was vaak strijd tussen de koninkrijken, hetgeen de achteruitgang van de Dúnedain verhaastte. Het voornaamste twistpunt was het bezit van de Weerheuvels en het land ten westen daarvan in de richting van Breeg. Zowel Rhudaur als Cardolan wilden de Amon Sûl (de Weertop) bezitten, die op de grenzen van hun rijken stond; want de Toren van Amon Sûl bevatte de voornaamste *Palantír* van het noorden, en de andere twee waren beide in het bezit van Arthedain.

‘Het was aan het begin van de regering van Malvegil van Arthedain, dat het kwaad naar Arnor kwam. Want in die tijd was het rijk Angmar in het noorden voorbij de Reuzenheide in opkomst. Zijn gebieden lagen aan weerszijden van de bergen, en daar waren vele boze mensen en orks en andere vuige creaturen verzameld. [De heer van dat land stond bekend als de tovenaars-koning, maar eerst later werd bekend dat hij in werkelijkheid de leider van de Ringgeesten was, die naar het noorden kwamen met de bedoeling om de Dúnedain in Arnor te vernietigen, hoop ziende in hun onenigheid, terwijl Gondor sterk was.]’

In de dagen van Argeleb, de zoon van Malvegil, eisten de koningen van Arthedain, aangezien er geen afstammelingen van Isildur in de andere koninkrijken meer waren, de heerschappij over geheel Arnor weer op. Deze eis werd door Rhudaur afgewezen. Daar waren slechts weinig Dúnedain, en een boze vorst van de heuvelmensen, die een geheim bondgenootschap met Angmar was aangegaan, had zich van de macht meester gemaakt. Argeleb versterkte daarom de Weerheuvels;²⁰ maar hij sneuvelde in de slag tegen Rhudaur en Angmar.

Arveleg, de zoon van Argeleb, verdreef, met behulp van Cardolan en Lindon, zijn vijanden uit de heuvels; en vele jaren lang hielden Ar-

thedain en Cardolan een grens langs de Weerheuveld, de Grote Weg en de benedenloop van de Grauwel bezet. De overlevering wil dat Rivendel in deze tijd belegerd werd.

In 1409 kwam een groot leger uit Angmar, en nadat dit de rivier was overgestoken, trok het Cardolan binnen en omsingelde de Weertop. De Dúnedain werden verslagen en Arveleg sneuvelde. De Toren van Amon Sûl werd in brand gestoken en met de grond gelijk gemaakt; maar de *palantír* werd gered en meegenomen op de terugtocht naar Fornost; Rhudaur werd door boze mensen die aan Angmar onderworpen waren, bezet,²¹ en de Dúnedain die er bleven, werden gedood of vluchtten naar het westen. Cardolan werd verwoest. Araphor, de zoon van Arveleg, was nog niet helemaal volwassen, maar hij was dapper, en met behulp van Círdan sloeg hij de vijand van Fornost en de noordelijke heuvels terug. De rest van de getrouwen onder de Dúnedain van Cardolan hield ook stand in de Tyrn Gorthad (de Grafheuvels), of zocht heul in het Woud daarachter.

Er wordt beweerd dat Angmar een tijdlang onderworpen was aan de elfenlieden die uit Lindon kwamen; en uit Rivendel, want Elrond bracht hulp over de Bergen uit Lórien. Het was in die tijd dat de Stoerders, die in de Hoek hadden gewoond (tussen de Grauwel en het Luidwater), naar het westen en zuiden vluchtten vanwege de oorlogen, en de verschrikking van Angmar, en omdat het land en klimaat van Eriador, vooral in het oosten, verslechterden en vijandig werden. Sommigen keerden terug naar Wilderland en gingen aan de Lis wonen en ontwikkelden zich tot een vissersvolkje bij de rivier.

In de dagen van Argeleb II kwam de pest uit het zuidoosten naar Eriador, en het grootste deel van het volk van Cardolan kwam om, vooral in Minhiriath. De hobbits en alle andere volken leden zware verliezen, maar de pest nam in hevigheid af naarmate zij verder naar het noorden kwam, en de noordelijke delen van Arthedain werden vrijwel niet aangetast. Het was in deze tijd dat de Dúnedain van Cardolan uitstierven, en boze geesten uit Angmar en Rhudaur de verlaten Grafheuvels binnentrokken en er zich vestigden.

‘Men zegt dat de terpen van de Tyrn Gorthad, zoals de Grafheuvels vanouds werden genoemd, heel oud zijn en dat er vele in de dagen van de oude wereld van de Eerste Era door de voorvaderen van de Edain werden gebouwd, voordat zij over de Blauwe Bergen Belegriand binnentrokken, waarvan Lindon nu het enige is dat nog over is. Die heuvels werden daarom door de Dúnedain na hun terugkeer vereerd; en vele van hun heren en koningen werden daar begraven.

[Sommigen beweren dat de terp waarin de Drager van de Ring werd opgesloten het graf van de laatste prins van Cardolan was geweest, die in de oorlog van 1409 sneuvelde.]’

‘In 1974 was de macht van Angmar weer in opkomst, en de tovenaars-koning overviel Arthedain voor de winter was geëindigd. Hij veroverde Fornost, en dreef het merendeel van de nog overgebleven Dúnedain over de Lune; onder hen bevonden zich de zonen van de koning. Maar koning Arvedui hield tot het laatst toe stand op de noordelijke heuvels, en vluchtte toen naar het noorden met enkelen van zijn lijfwacht; en zij ontsnapten dankzij de snelheid van hun paarden.

Een tijdlang hield Arvedui zich in de tunnels van de oude Dwergmijnen aan het verste einde van de bergen schuil, maar ten slotte werd hij er door honger toe gedreven de hulp van de Lossoth,²² de Sneeuw mensen van Forochel, in te roepen. Sommigen van hen trof hij in kampen bij de zeekust aan; maar zij waren niet gaarne bereid om de koning te helpen, want hij had hun niets te bieden, behalve enkele juwelen waar zij niets om gaven; en zij waren bang voor de tovenaars-koning die (naar zij zeiden) het naar believen kon laten vriezen of dooien. Maar half uit medelijden voor de vermagerde koning en zijn manschappen, half uit vrees voor hun wapens, gaven zij hun wat voedsel en bouwden sneeuw hutten voor hen. Daar was Arvedui gedwongen te wachten, hopen op hulp uit het zuiden, want zijn paarden waren omgekomen.

Toen Círdan van Aranarth, de zoon van Arvedui, hoorde van de vlucht van de koning naar het noorden, zond hij onverwijld een schip naar Forochel om hem te halen. Het schip kwam daar ten slotte na vele dagen aan, als gevolg van de tegenwinden, en de opvarenden zagen van verre het kleine vuur van wrakhout dat de verdwaalde mannen met moeite hadden aangehouden. Maar de winter hield lang aan, dat jaar; en hoewel het toen maart was, begon het ijs pas te breken en lag ver van de kust.

Toen de Sneeuw mensen het schip zagen, waren zij verbaasd en bang, want zij hadden, voorzover zij zich konden heugen, nog nooit een dergelijk schip op zee gezien; maar zij waren nu vriendelijker geworden, en trokken de koning en de overlevenden van zijn gezelschap over het ijs in hun glijwagens, zover zij durfden. Zodoende was een boot van het schip in staat hen te bereiken.

Maar de Sneeuw mensen voelden zich niet op hun gemak; want zij zeiden dat ze het gevaar in de wind roken. En het hoofd van de Lossoth zei tegen Arvedui: “Bestijg dit zeemonster niet! Als zij het heb-

ben, laat de zeemannen ons dan voedsel brengen en andere dingen die wij nodig hebben, en ge moogt hier bij ons blijven tot de toevenaar-koning naar huis gaat. Want in de zomer neemt zijn macht af; maar nu is zijn adem dodelijk en zijn koude arm reikt ver.”

Maar Arvedui volgde zijn raad niet op. Hij bedankte hem en bij het afscheid gaf hij hem zijn ring, zeggende: “Dit is een ring waarvan de waarde groter is dan ge denkt. Alleen al om zijn ouderdom. Hij heeft geen macht, buiten de achting die hij geniet van hen die mijn huis liefhebben. Hij zal u niet helpen, maar als ge ooit in nood verkeert, zullen mijn verwanten hem kopen voor grote voorraden van al wat ge nodig hebt.”²³

Maar de raad van de Lossoth was goed, bij toeval of door vooruitziendheid; want nauwelijks had het schip de open zee bereikt of een grote storm stak op, en kwam met een verblindende sneeuw uit het noorden aanjagen, en wierp het schip terug op het ijs en stapelde er ijs tegenaan. Zelfs de zeevaarders van Círdan waren hulpeloos, en ’s nachts versplinterde het ijs de romp, en het schip zonk. Zo kwam Arvedui, de laatste koning, om en met hem zonken de *palantíri* op de bodem van de zee.²⁴ Eerst lang daarna hoorde men het nieuws van de schipbreuk van Forochel van de Sneeuwsmensen.’

De bevolking van de Gouw overleefde dit alles, hoewel de oorlog over hen heen spoelde en de meesten van hen naar schuilplaatsen vluchtten. Zij zonden de koning enkele boogschutters te hulp, die nooit terugkeerden; en anderen trokken ook naar de slag waarin Angmar werd verslagen (waarvan meer verteld wordt in de annalen van het zuiden). Naderhand, in de vrede die volgde, regeerde het volk van de Gouw zichzelf en leefde in voorspoed. Het koos een Dinghoofd om de plaats van de koning in te nemen, en was tevreden; hoewel lange tijd velen van hen nog naar de terugkeer van de Koning uitzagen. Maar tenslotte werd deze hoop vergeten en bleef alleen nog bestaan in het gezegde ‘*Wanneer de koning terugkomt*’, dat werd gebruikt als men sprak over iets goeds dat onbereikbaar was, of over kwaad dat niet ongedaan kon worden gemaakt. Het eerste Dinghoofd van de Gouw was een zekere Bucca van de Moer, van wie de Oubokken beweerden af te stammen. Hij werd Dinghoofd in het jaar 379 van onze telling (1979).

Na Arvedui hield het Noordelijke Koninkrijk op te bestaan, want er waren nu nog maar weinig Dúnedain en alle volken van Eriador namen in getal af. Toch werd de lijn van de koningen voortgezet door

de hoofden van de Dúnedain, van wie Arnanth, zoon van Arvedui, het eerste was. Arahael, zijn zoon, werd in Rivendel grootgebracht, en zo ook alle zonen van de hoofden na hem; en daar werden ook de erfstukken van hun Huis bewaard: de ring van Barahir, de scherven van Narsil, de ster van Elendil, en de scepter van Annúminas.²⁵

‘Toen het koninkrijk eindigde, verdwenen de Dúnedain in de schaduwen en werden een volk dat in het geheim rondtrok, en hun daden en werken werden zelden bezongen of opgetekend. Er zijn weinig herinneringen aan hen sinds Elrond heenging. Hoewel zelfs voor het einde van de Waakzame Vrede boze dingen Eriador weer begonnen aan te vallen, of in het geheim binnen te dringen, leefden de hoofden voor het merendeel hun lange levens ten einde. Aragorn I, zegt men, werd door wolven gedood, die nadien altijd een gevaar bleven in Eriador en dat nog altijd zijn. In de dagen van Arahad I openbaarden zich plotseling de orks die, zoals later bleek, lange tijd in het geheim de forten van de Nevelbergen bezet hadden gehouden, om alle passen die naar Eriador leidden te versperren. In 2059 reisde Celebrían, de vrouw van Elrond, naar Lórien, toen zij in de Roodhornpas werd aangevallen, en nadat haar escorte was uiteengedreven door de plotselinge aanval van de orks, werd zij gevankelijk weggevoerd. Zij werd achtervolgd en gered door Elladan en Elrohir, maar niet dan nadat zij was gefolterd en haar een giftige wond was toegebracht.²⁶ Zij werd naar Imladris teruggevoerd, en hoewel zij lichamelijk door Elrond werd genezen, verloor zij al haar genoeg in Midden-aarde en het volgende jaar begaf zij zich naar de havens en trok weg over zee. En later, in de dagen van Arassuil, begonnen de orks, die zich weer in de Nevelbergen vermenigvuldigden, de landen te vernielen, en de Dúnedain en de zonen van Elrond bevochten hen. Het was in die tijd dat een grote troep zo ver naar het westen kwam dat hij tot in de Gouw doordrong, en door Bulebas Toek werd verdreven.²⁷

Er waren veertien hoofden voordat het vijftiende en laatste werd geboren, Aragorn II, die weer koning werd, van Gondor en van Arnor. ‘Onze koning noemen wij hem; en wanneer hij naar het noorden naar zijn huis gaat dat weer in Annúminas staat, en een wijle vertoeft bij het Avondschemermeer, dan verheugt zich een ieder in de Gouw. Maar hij komt dit land niet binnen, want hij acht zich gebonden aan de wet die hij gemaakt heeft, dat geen van de Grote Lieden haar grenzen zal overschrijden. Maar hij rijdt vaak met vele voorname lieden naar de Grote Brug, en daar begroet hij zijn vrienden en vele anderen die hem willen zien; en sommigen rijden met hem mee en verblijven in zijn huis zolang zij dat willen. Dinghoofd Peregrijn is daar vele keren geweest; en ook meester

Gewissies, de Burgemeester. Zijn dochter Elanor de Schone is een van de hofdames van koningin Avondster.’

Het waren de trots en verbazing van de Noordelijke Lijn dat, alhoewel hun macht vervloog en hun volk in getal achteruitging, de opvolging vele generaties lang steeds overging van vader op zoon. En ook, hoewel de lengte van de levens van de Dúnedain in Midden-aarde steeds minder werd, verliep de teruggang in Gondor sneller na het einde van hun koning; en vele van de hoofden van het noorden leefden tweemaal zolang als de mensen, en veel langer nog dan de oudsten onder ons. Aragorn werd zelfs honderdnegentig jaar oud, hetgeen ouder is dan iemand van zijn geslacht sinds koning Arvegil; maar in Aragorn Elessar werd de waardigheid van de koningen van weleer hernieuwd.

4

Gondor en de erfgenamen van Anárion

Er waren eenendertig koningen in Gondor na Anárion, die voor de Barad-dûr werd gedood. Hoewel de oorlog aan hun grenzen nooit ophield, namen de rijkdom en de macht van de Dúnedain van het zuiden te land en ter zee duizend jaar lang toe, tot de regering van Atanatar II, die Alcarin, de Glorieuze, werd genoemd. Maar de tekenen van verval hadden zich toen al voor gedaan; want de hoge mensen uit het Zuiden trouwden laat en hadden weinig kinderen. De eerste kinderloze koning was Falastur, en de tweede Narmacil I, de zoon van Atanatar Alcarin.

Het was Ostoher, de zevende koning, die Minas Anor herbouwde, waar de koningen naderhand liever in de zomer verbleven dan in Osgiliath. In zijn tijd werd Gondor voor de eerste keer door wilde mensen uit het oosten aangevallen. Maar Tarostar, zijn zoon, versloeg en verdreef ze en noemde zich Rómendacil, ‘Oost-overwinnaar’. Hij werd echter later in de strijd tegen nieuwe horden Oosterlingen gedood. Turambar, zijn zoon, wreekte hem en veroverde veel gebied in het oosten.

Met Tarannon, de twaalfde koning, begon de lijn van de Scheepskoningen, die vloten bouwden en de heerschappij van Gondor langs de kusten ten westen en ten zuiden van de Mondingen van de Anduin uitbreidden. Om zijn overwinningen als aanvoerder van de Legers te gedenken, aanvaardde Tarannon de kroon onder de naam Falastur, ‘Heer van de Kusten’.